

SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ

MUALLA
ÖZTÜRK

Kitap Tanıtımı

Kıymetli kitapseverler; bu sayımızda kısa bir incelemesini bulacağınız romanımız, **Ahmet Hamdi Tanpınar'ın** “*Saatleri Ayarlama Enstitüsü*”dür. .

Roman, yazarın en önemli eserlerinden biri olması yanında, Türk romancılığının da kilometre taşlarındandır. Ahmet Hamdi Tanpınar, Cumhuriyet'in ilk öğretmenlerindendir. Milletvekilliği yapmış, devletin birçok kadrosunda çalışmıştır. *Orhan Pamuk'un* özellikle etkilendiği bir yazar olduğunu belirtmek gerekir.

Romanımızın başlangıç bölümleri biraz zor ilerlese de daha sonra gülümseten, hatta ara sıra kahkaha attıran, merakla sonucunu beklediğimiz bir hal alır. Türk toplumunun ve insanının İmparatorluk'tan Cumhuriyet'e geçiş sürecinde yaşadığı doğu – batı arasındaki bocalamasını anlatır.

“Ben “anlatıcılı olması, ironik anlatım dili, “geriye dönüş” tekniğinin kullanılması ve dönemin mizahi eleştirisini içermesi açısından özeldir. Osmanlıca, Farsça kelimeler sıkça kullanılmıştır. Dili ağır fakat anlatımı akıcıdır. Kahramanları veya kitaba giren – çıkan karakterleri çok fazladır. *Metafor ve nümeroloji açısından zengindir*. Romandaki her eşya ve her isim; o eşyanın ve o insanın sahip olduğu özellikleri; eğer bir kurumsa, kurumun hayatındaki dönemleri sembolize eder. Roman 4 bölümden oluşur:

- *Büyük Ümitler*
- *Küçük Hakikatler*
- *Sabaha Doğru*
- *Her Mevsimin Bir Sonu vardır*

İlk iki bölüm İmparatorluk ve Meşrutiyet dönemlerini, son iki bölüm ise Cumhuriyet'in kuruluşu ve Cumhuriyet dönemini anlatır. Kahramanımız *Hayri İrdal*, bu dönemler arasında yaşamış, çocukluğundan itibaren saatlere ve zamana ilgi duymuş, toplumun değişimine ayak uyduramamış, zamanla çevresine yabancılaşmış birisidir. Gerçekle hayal dünyası arasında bocalar. Hayatının bir döneminde bir şekilde yolları *Dr. Ramiz*'le kesişir.

Hasta – doktor ilişkisi zamanla ahbablığa dönüşür. Daha sonra doktor vasıtasıyla *Halit Ayarcı*'yla tanışması ve “Saatleri Ayarlama Enstitüsü” ’nde “Müdür Muavini” olarak çalışmaya başlaması yaşamının dönüm noktası olacaktır.

Hayri İrdal, Dr. Ramiz ve Halit Ayarcı'yla *İstanbul “cemiyet” hayatında* gününü gün eder. Bazen bu hayatın kendine ait olmadığını hissetmekte ve içten içe rahatsız olmaktadır. Ancak olayların kontrol edemediği bir şekilde akıp gitmesi ve bu insanların O'nu yükseklerde bir yerlerde tutması, gerçeklerle yüzleşmesini engeller. Kitapta şöyle der: “*En iyisi düşünmemektir. Kaçmaktır. Kendi içime kaçmak. Fakat bir içim var mıydı? Hatta ben var mıydım? Ben dediğim şey bir yığın ihtiyaç, azap ve korku idi.*”

İstanbul, artık Avrupalılaşmanın ve değişimin yaşandığı sancılı bir dönemin içindedir. Toplum; neyi, niye yaptığını bilmeden her gün yeni bir şeyle karşılaşmaktadır. Halit Ayarcı bu durumu fırsata çevirerek zamanın çok önemli olduğu gerçeğinden yola çıkarak “SAATLERİ AYARLAMA ENSTİTÜSÜ” nü devletten aldığı destekle kurar. Enstitü anlamsız ve kontrol edilemez bir şekilde büyür ve buna paralel olarak eleştiriler de gittikçe artar. Sonunda hükümet, enstitüyü kapatır.

Zaman, “atlıkarınca” gibi döngüsel mi? “Bisiklet” gibi çizgi şeklinde mi? Birey ya da toplum değişir mi yoksa doğuştan itibaren kaderleri için mi yaşar? Zamana, bireye ve topluma yönelik gözlemler bu sorular ekseninde okura tekrar tekrar sorulmaktadır.

Yanlış modernleşme, doğu–batı çekişmesi, kaybolan değerler, insanların paraya ve güce verdiği önem ve *nasıl aynı insanların bir anda yüz çevirebileceği* altı çizilen konulardır.

Sadece saatlerin değil, insanların da ayarı olduğunu ve kurulması gerektiğini anlatır.

“*Saatin kendisi mekân, yürüyüşü zaman, ayarı insandır*” der kitapta.

Hepinize bol kitaplı günler, iyi okumalar.